

یادداشت علمی

گزارش مگس‌های پارازیتوئید *Bithia glirina* و *Masicera sphingivora*

(Diptera: Tachinidae) از ایران

یونس کریم‌پور^۱، یعقوب فتحی‌پور^۱، علی اصغر طالبی^۱، سعید محرمی‌پور^۱ و هانس پیتر تشورس‌نیگ^۲
 ۱- گروه حشره‌شناسی کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۲- موزه استاتلیجز، اشتوتگارت، آلمان.

Report of *Bithia glirina* and *Masicera sphingivora* (Diptera: Tachinidae) from Iran

Y. Karimpour¹, Y. Fathipour¹, A. A. Talebi¹, S. Moharramipour¹ and H. P. Tschorsnig²

1. Department of Entomology, College of Agriculture, Tarbiat Modarres University, Tehran, 2. Staatliches Museum of Stuttgart, Germany.

Abstract

Two species of Tachinidae, *Masicera sphingivora* (Robineau & Desvoidy) and *Bithia glirina* (Rondani), were collected from pupae and larvae of *Hyles euphorbiae* (L.) (Lep.: Sphingidae) and *Chamaesphecia schizoceriformis* Kolenati (Lep.: Sesiidae) respectively. *Masicera sphingivora* belongs to the subfamily Exoristinae and has mostly been reared from the larvae of Sphingidae, especially the genus *Hyles* Hübner, as well as different species of Noctuidae, Lymantriidae, Lasiocampidae and Nymphalidae. *Bithia glirina* is a very rare species belonging to the subfamily Tachininae and has been reported as a parasitoid of species of *Chamaesphecia* Spuler. These tachinid species are newly recorded from Iran.

در بررسی‌های مربوط به بیواکولوژی شب‌پره‌ی فرفیون، *Hyles euphorbiae* (L.) (Lep., Sphingidae) و شب‌پره‌ی بال شفاف فرفیون، *Chamaesphecia schizoceriformis* Kolenati (Lep., Sesiidae) در غرب دریاچه‌ی ارومیه، نمونه‌هایی از دو گونه مگس پارازیتوئید متعلق به خانواده‌ی Tachinidae از شفیره و لاروهای شب‌پره‌های فوق به دست آمد. لاروهای *H. euphorbiae* در خرداد ماه سال ۱۳۸۳ از مراتع اطراف روستای پیرکندی واقع در ۳۰ کیلومتری شمال‌غربی شهرستان خوی جمع‌آوری و در آزمایشگاه روی گیاه میزبان این حشره *Euphorbia denticulata* Lam. (Euphorbiales: Euphorbiaceae) پرورش داده شد. ۲۰ تا ۳۰ روز بعد از شفیره شدن لاروها و در اواخر تیر ماه همان سال، از درون شفیره‌های آلوده، مگس‌های پارازیتوئید خارج گردید. در تیر ماه سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳، لاروهای *C. schizoceriformis* درون ریشه‌های آلوده‌ی گیاه *Euphorbia boissieriana* Prokh. از دشت نازلو واقع در ۱۲

کیلومتری غرب ارومیه و منطقه‌ی دره‌ی شهدا واقع در ۴۵ کیلومتری جنوب ارومیه جمع‌آوری و در آزمایشگاه پرورش داده شد. از بدن این لاروها، لاروهای مگس پارازیتوئید خارج گردید و درون ریشه‌ها به شفیره تبدیل شد. در اواخر تیر ماه سال‌های فوق، حشرات کامل آنها از شفیره خارج گردید. مگس‌های به دست آمده که توسط نگارنده‌ی آخر به شرح زیر شناسایی شد، برای اولین بار از ایران گزارش می‌شوند:

۱- *Masicera sphingivora* (Robineau & Desvoidy): این گونه که از شفیره‌های آلوده‌ی *H. euphorbiae* به دست آمد متعلق به زیر خانواده‌ی Exoristinae بوده و از جنوب و مرکز اروپا، آسیای میانه، ژاپن و مغولستان گزارش شده است. میزبان اصلی این مگس، لارو پروانه‌های خانواده‌ی Sphingidae، به ویژه جنس *Hyles* Hübner می‌باشد، اگرچه گونه‌هایی از شب‌پره‌های خانواده‌ی Noctuidae، Lymantriidae، Lasiocampidae و Nymphalidae نیز به عنوان میزبان این گونه گزارش گردیده‌اند. این پارازیتوئید احتمالاً دو نسل در سال دارد (Tschorsnig & Herting, 2001; Kara & Tschorsnig, 2003). بعضی از مشخصات کلیدی این گونه به شرح زیر است:

در نرها سر دارای دو موی زیر پیرامونی خارجی (Outer orbital bristles) است. شکم فاقد لکه‌ی استورمیا (*Sturmia*) بوده و پهنای پیشانی $1/45$ تا $1/71$ برابر پهنای یک چشم است. در ماده‌ها طول سومین حلقه‌ی شاخک ۳ تا $3/4$ برابر طول دومین حلقه بوده و پهنای پیشانی $1/38$ تا $1/64$ برابر پهنای یک چشم می‌باشد.

۲- *Bithia glirina* (Rondani): این گونه که از لاروهای آلوده‌ی *C. schizoceriformis* به دست آمد متعلق به زیر خانواده‌ی Tachininae بوده و به عنوان پارازیتوئید گونه‌هایی از شب‌پره‌های جنس *Chamaesphecia* Spuler از جنوب و مرکز اروپا گزارش شده است. این مگس بسیار کمیاب بوده و یک نسل در سال دارد (Tschorsnig & Herting, 2001). بعضی از مشخصات کلیدی این گونه به شرح زیر می‌باشد:

ضخامت آریستا (Arista) حداقل $0/4$ طول آن بوده و طول دومین حلقه‌ی آن بلندتر از قطر حلقه نیست. رگبال R_{4+5} دارای موهای زبر است که اکثراً تا رگبال r-m امتداد یافته و یا از آن

رد می‌شوند. رگبال‌های R_1 و Cu_1 عاری از مو هستند. سپرچه بدون موهای زیر جانبی بوده و تگولا (Tegula) زرد یا قهوه‌ای است. پیشانی در نرها تقریباً به پهنای یک چشم است. نمونه‌های دو گونه مگس فوق در کلکسیون حشرات گروه حشره‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس و موزه‌ی Staatliches در اشتوتگارت (Stuttgart) آلمان نگهداری می‌شوند.

منابع

- Tschorsnig, H. P. & Herting, B.** (2001) *The tachinids (Diptera: Tachinidae) of central Europe: identification keys for the species and data on distribution and ecology*. State Museum of Natural Science. 151 pp. Stuttgart, Germany.
- Kara, K. & Tschorsnig, H. P.** (2003) Host catalogue for the Turkish Tachinidae (Diptera). *Journal of Applied Entomology* 127, 465-476.